

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

ПРОКОПЕНКО ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА

УДК 372.3.025 (043.3)

**ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ ШОСТОГО РОКУ ЖИТТЯ
ДО НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ**

(на матеріалі роботи навчально-виховного комплексу
дошкільний заклад – загальноосвітня школа І ступеня – гімназія)

13.00.08 – дошкільна педагогіка

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2002

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському міжрегіональному інституті удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент

Кудикіна Надія Василівна,

Київський міжрегіональний інститут
удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка,
професор кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор

Артемова Любова Вікторівна,

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент,

Люріна Таніта Іванівна,

Київський міжрегіональний інститут
удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка,
доцент кафедри філософії та українознавства.

Провідна установа: Харківський державний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди,

кафедра дошкільної педагогіки,

Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Захист відбудеться 16 жовтня 2002 р. о 16.30 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова (01061, м. Київ, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розіслано “14” вересня 2002 р.

Вчений секретар

спеціалізованої

вченої

ради

Ю.О.Приходько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Соціально-політичні процеси сучасної України – духовне відродження, національно-державне будівництво, гуманізація та демократизація суспільства вимагають реформування освіти, виведення її на рівень цивілізованих країн світу. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”), Закон України “Про освіту”, Закон України “Про дошкільну освіту”, “Базовий компонент дошкільної освіти в Україні” визначають пріоритетні напрями розвитку системи національної освіти. Освіта – стратегічна основа розвитку особистості, нації й держави, запорука майбутнього. Нова українська школа повинна забезпечувати всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, сприяти виявленню талантів, розумових здібностей, зміцненню фізичного здоров’я дітей. У системі безперервної освіти, що розбудовується в Україні, вихідною ланкою становлення і розвитку особистості майбутнього повноправного громадянина держави є дошкілля. У “Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні” зазначається, що зміни в політичному, соціальному й економічному житті країни зумовлюють реформування і дошкільної ланки освітньої галузі, яка забезпечує наступність між дошкіллям і школою.

Перебудова суспільства на принципово нових засадах вимагає посилення вимог до підвищення ефективності навчально-виховного процесу в закладах освіти. Нині в Україні досить поширеними є спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, навчально-виховні об’єднання. Так, педагогічною практикою створено новий тип освітніх закладів – навчально-виховний комплекс дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа першого ступеня – гімназія. Здебільшого в таких закладах учні навчаються за авторськими програмами, орієнтованими на нові форми та методи навчання. Названий тип освітніх закладів вимагає посиленої роботи педагогів щодо забезпечення відповідної підготовки дітей до навчання, вчасного формування передумов навчально-пізнавальної діяльності, особливо в останній рік їх передшкільного життя.

Питання створення необхідних умов для забезпечення наступності в розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку привертало увагу відомих педагогів, зокрема Я.Коменського, К.Ушинського, С.Русової, Е.Тихеевої, В.Сухомлинського. Вони обґрунтовували думку про те, що наявність тісного зв’язку і наступності між окремими ланками освіти дає дітям можливість без особливих перешкод переходити в процесі навчання від нижчого ступеня освіти до вищого, і цей плавний перехід сприяє гармонійному розвитку особистості.

Матеріали проведених у попередні роки наукових досліджень у галузі фізіології, психології та педагогіки, що висвітлюють різні аспекти проблеми наступності в навчально-виховній роботі дитячого садка і школи та адаптації дитини до нових для неї умов

життя (Л.Артемова, О.Запорожець, Л.Венгер, І.Кучеров, Т.Лисянська, Г.Лященко, К.Міхновська, Д.Ніколенко, Г.Люблінська, Н.Підгорна, Л.Подоляк, О.Скрипченко, М.Третяк, Я.Лукіна, В.Коник, О.Грибанова, В.Гурська, О.Киричук, В.Котирло, Д.Шелухін), сучасних досліджень (А.Богущ, Л.Артемова, Л.Калмикова, С.Кулачківська, Т.Поніманська та ін.), дають підставу зробити припущення, що психолого-педагогічні можливості значної частини дітей дошкільного віку вищі, ніж це передбачається діючими програмами для дошкільних навчальних закладів. За умови відповідно організованого навчально-виховного процесу діти старшого дошкільного віку можуть засвоїти зміст, оволодіти розумовими операціями та набути таких морально-вольових якостей, які, будучи стартовими в шкільному учінні, дають можливість їм у першому класі опановувати програмовий матеріал більш високого рівня складності.

Вирішенню важливих питань підготовки дітей дошкільного віку до навчально-пізнавальної діяльності у школі сприяють положення сучасних вітчизняних психолого-педагогічних досліджень, проведених Л.Артемовою, А.Богущ, Н.Бібік, М.Вашуленком, Н.Кудикіною, С.Ладивір, Т.Люріною, О.Проскурою та ін.

Різні аспекти питання підготовки дітей до школи, що мають дотичне значення для нашого дослідження, знайшли своє відображення у працях З.Борисової, І.Корякіної, О.Кудрявцевої, О.Лобчук, І.Луценко, О.Папач, Т.Постоян, Т.Степанової, Р.Чулкової та ін., в яких ця проблема найчастіше розглядалася з точки зору наступності педагогічного впливу дошкільної установи та школи за умови початку навчання дітей з семи років і охоплюють період до реформування освіти в Україні.

Проведений теоретичний аналіз дає можливість констатувати, що на сьогодні нагромаджений певний досвід із підготовки дітей дошкільного віку до школи. Проте, в умовах реформування системи національної освіти в зв'язку з переходом на дванадцятирічний термін навчання та початком шкільного навчання з шести років, проблема підготовки дітей до навчально-пізнавальної діяльності у школі постає особливо гостро. Сьогодні відсутні науково обґрунтовані рекомендації щодо ефективної підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Актуальність порушеної проблеми, доцільність наукового пошуку ефективних шляхів підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі зумовили вибір теми нашого дисертаційного дослідження: "Підготовка дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі (на матеріалі роботи навчально-виховного комплексу дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І ступеня – гімназія)".

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно основних напрямів наукових досліджень Київського міжрегіонального інституту удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка в межах

теми “Теоретичні та методичні основи удосконалення навчання і виховання в галузі середньої освіти”, затвердженої радою інституту.

Тема дисертаційного дослідження затверджена вченою радою названого інституту 1.06.1999 р., протокол № 1 та Радою з координації наукових досліджень в галузі педагогіки і психології АПН України (протокол № 1 від 26.01.2000 р.).

Об’єкт дослідження – підготовка дітей дошкільного віку до школи.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі з освітньою перспективою загальноосвітня школа I-го ступеня – гімназія.

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов ефективної підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що підготовка дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі буде ефективною за умов: визначення педагогічно обґрунтованого змісту їх навчальної діяльності; спеціального добору форм, методів та засобів їх навчання і виховання; індивідуалізації та диференціації підготовки дітей з урахуванням їх пізнавальних інтересів; забезпечення розвитку їх інтересу до навчально-пізнавальної діяльності; особистісно орієнтованого підходу до дітей у процесі підготовчої роботи; готовності педагогів до здійснення ефективної підготовки дітей до означеної діяльності.

Обґрунтування та перевірка гіпотези, досягнення мети дослідження вимагали вирішення таких завдань:

- проаналізувати стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі та педагогічній практиці;
- виявити, обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови ефективної підготовки дітей шостого року життя до навчання в загальноосвітній профільній школі (з перспективою набуття загальної середньої освіти в гімназії);
- розробити модель підготовки дітей шостого року життя до навчання у школі;
- експериментально перевірити ефективність запропонованих різнорівневої програми, розробленої моделі підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі та методичних рекомендацій щодо підготовки дітей шостого року життя до означеної діяльності;
- визначити критерії та показники рівнів готовності дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять теорія наукового пізнання, положення про формування всебічно розвиненої особистості; системний і діяльнісний підходи як

інструменти дослідження та оцінки педагогічної діяльності; філософські, соціальні, психолого-педагогічні ідеї та висновки науковців щодо тенденції створення нової системи освіти в Україні; теоретичні обґрунтування інноваційного підходу до змісту та форм організації навчально-виховного процесу в сучасних навчальних закладах. Положення психолого-педагогічної науки про активність та самостійність особистості в процесі учіння (К.Абульханова-Славська, Л.Божович, Л.Виготський, Г.Костюк, В.Котирло, В.Сухомлинський, Г.Щукіна); положення про розвиток психіки в процесі діяльності та розвивальних можливостей гри як провідної діяльності в дошкільному віці (Б.Ананьєв, Л.Артемова, В.Давидов, Д.Ніколенко, Л.Проколієнко, С.Рубінштейн, Д.Ельконін); принципи демократизації, гуманізації, національного виховання та особистісної зорієнтованості освітнього процесу (І.Бех, М.Боришевський, О.Савченко, І.Якиманська), нормативні державні документи про освіту.

Організація дослідження. Теоретична та дослідно-експериментальна робота охоплювала три етапи науково-педагогічного пошуку.

На **першому етапі** (1994-1996) аналізувалась джерельна база з проблеми дослідження, здійснювалося вивчення сучасного стану підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, обґрунтовувалися вихідні теоретичні засади, визначалися об'єкт, предмет, мета дослідження, його гіпотеза, конкретизувалися завдання, розроблялася методика констатуючого етапу експерименту, визначалися критерії і показники рівнів готовності дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, розроблялася методика формуючого експерименту.

На **другому етапі** (1997-2001) проводився формуючий етап експерименту, здійснювалась експериментальна перевірка розробленої моделі підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, створювалися та коригувалися різнорівневі програми з навчання і виховання дітей шостого року життя у спеціалізованій школі I рівня – гімназії, апробувалися методичні рекомендації щодо ефективності підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, розроблялася теоретична модель підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

На **третьому етапі** (2001-2002) здійснювався аналіз результатів констатуючого та формуючого етапів експерименту, узагальнювалися й уточнювалися концептуальні ідеї дослідження, проводився порівняльний аналіз одержаних результатів педагогічного експерименту, готувалися методичні рекомендації для педагогів щодо підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, формулювалися і теоретично обґрунтовувалися висновки дисертаційного дослідження.

Експериментальна робота проводилась у спеціалізованій школі “Інтелект” та дошкільному виховному закладі “Малятко” Печерського району м. Києва. В експерименті брали участь 450 дітей старшого дошкільного віку, 12 вихователів та 8 вчителів початкових класів.

Для досягнення поставленої мети та розв’язання завдань дослідження використовувались такі **методи**:

теоретичні: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження, узагальнення результатів аналізу змісту форм і методів підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі дозволили систематизувати теоретичні матеріали з проблеми дослідження;

емпіричні: діагностичні, проблемний метод порівняльної педагогіки, метод вербальної комунікації (усне опитування), анкетування, вивчення документації, продуктів дитячої діяльності, прогнозування й моделювання навчально-виховного процесу сприяло обґрунтуванню ефективних умов підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі;

статистичні методи кількісної та якісної обробки результатів експерименту довели ефективність реалізації застосування моделі підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження полягає в тому, що вперше розроблено різномірну програму та модель підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі на основі нового змісту, відбору ефективних форм, методів, засобів і прийомів; виявлено педагогічні умови ефективної підготовки дошкільників до навчально-пізнавальної діяльності в навчально-виховному комплексі дошкільний заклад – загальноосвітня школа І ступеня – гімназія; виявлено закономірності та тенденції, що спостерігаються в передшкільному розвитку дошкільників та впливають на їх подальшу навчально-пізнавальну діяльність.

Створена модель дозволяє прогнозувати подальше вдосконалення навчально-пізнавальної діяльності дітей. Структурний підходи і принципи дають можливість простежити вплив їх застосування на розвиток якості підготовки дітей до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

У моделі підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, що включає в себе елементи традиційної дидактичної тріади – знання, уміння і навички, зацентовано увагу на важливості розвитку творчо-інтелектуальних здібностей дітей. Доведена необхідність: урахування багатокомпонентної структури навчально-пізнавальної діяльності; здійснення інтегрованого підходу до навчальної та ігрової діяльності дошкільників; формування готовності педагогів до створення ефективних педагогічних умов; здійснення особистісно орієнтованого підходу до дітей через індивідуалізацію та диференціацію навчання з опорою на їхні пізнавальні інтереси, розробку різномірних програм.

Подальшого розвитку набула методика визначення рівня готовності дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Виявлено специфіку й ефективні умови психолого-педагогічної підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі. Визначено критерії і показники рівнів готовності дітей шостого року життя до означеної діяльності, обґрунтовано різнорівневі програми, модель, методичні рекомендації щодо ефективної підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та впровадженні різнорівневих програм у процесі підготовки дітей дошкільного віку до навчально-пізнавальної діяльності у школі, навчально-методичних посібників, рекомендацій. Одержані результати науково-дослідної роботи можуть бути використані для подальших наукових розробок з проблеми формування готовності дітей до навчання в освітніх закладах, орієнтованих на навчальний процес підвищеної розумової складності, в підготовці студентів до педагогічної роботи означеного напрямку, у післядипломній освіті педагогічних працівників, у практиці роботи дошкільних закладів, навчально-виховному комплексі дошкільний заклад – загальноосвітня школа I ступеня – гімназія.

Протягом усього періоду наукового пошуку автор впроваджувала розроблені рекомендації щодо підвищення ефективності підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Особистий внесок полягає в розробці на основі нового змісту, відборі ефективних форм, методів і засобів реалізації моделі підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі; розробці методичних рекомендацій щодо ефективної підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у профільній школі на базі навчально-виховного комплексу дошкільний заклад – загальноосвітня школа I ступеня – гімназія.

Вірогідність результатів дослідження забезпечується методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій, комплексним застосуванням взаємодоповнюючих методів наукового пошуку, адекватних його об'єкту, предмету, меті і завданням; кількісним і якісним аналізом емпіричних даних; результатами педагогічного експерименту та репрезентативною вибіркою досліджуваних.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалась на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах” (Київ, 2000 р.), на міській науково-практичній конференції працівників дошкільних закладів освіти “Ігрова діяльність дітей та шляхи її розвитку” (Київ, 1999 р.), на семінарі-практикумі керівників навчально-виховних закладів Київської області з проблеми “Роль і місце навчально-виховних закладів в системі загальної середньої освіти” (м. Біла Церква, Київської області, 1994 р.), на звітній науковій конференції в Інституті проблем виховання АПН України

(Київ, 2000 р.), на семінарах учителів початкових класів і дошкільних працівників та на засіданнях кафедри дошкільної педагогіки і психології (Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка, 1997-2002). Результати дослідження обговорювались на методологічних семінарах для аспірантів та здобувачів наукового ступеня та щорічних звітних аспірантських конференціях даного інституту.

Матеріали дослідження знайшли відображення в змісті прочитаних лекцій для слухачів курсів підвищення кваліфікації зі спеціальності “Дошкільне виховання” Київського міжрегіонального інституту удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка.

Наукові положення, навчально-методичні матеріали та рекомендації щодо підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі **впроваджено** у навчально-виховний процес спеціалізованої школи “Інтелект” та дошкільного виховного закладу “Малятко” Печерського району м. Києва (довідка № 0935/1101 від 25.06.2001 р.) та Київського міжрегіонального інституту удосконалення вчителів імені Бориса Грінченка (довідка № 126 від 26.05.2001 р.), а також виданням методичної літератури для педагогічних працівників освітніх закладів України.

Публікації. Результати дисертаційної роботи, основні висновки та рекомендації за темою дослідження відображено в 10 публікаціях (з них 9 одноосібних, в тому числі у 3 фахових виданнях).

Обсяг і структура дисертації зумовлені логікою наукового дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (228 найменувань). Текст дисертації викладений на 168 сторінках комп’ютерного набору, включаючи 11 таблиць, 1 схему, 1 діаграму. Загальний обсяг дисертації – 186 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність і ступінь дослідженості обраної теми, визначено об’єкт, предмет, мету та завдання, гіпотезу й етапи дослідження, сформульовано основні методологічні засади та методи роботи, її наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, вказано дослідну базу, вірогідність, шляхи і форми апробації та впровадження результатів дослідження, охарактеризовано особистий внесок здобувача.

У першому розділі “Теоретичні засади підготовки дітей шостого року до навчально-пізнавальної діяльності у школі” розглянуто теоретико-методологічні засади, концептуальні підходи та психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів школи першого ступеня як стратегічний орієнтир підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Першим вихідним положенням, на яке спирається розв'язання проблеми підготовки дітей до навчання у школі, є специфіка навчально-пізнавальної діяльності.

Для з'ясування сутності навчально-пізнавальної діяльності важливими є поняття “пізнання” та “навчання”. Навчально-пізнавальна діяльність, як спеціально організоване пізнання, спирається на природне прагнення дитини до пізнання навколишнього світу, що реалізується у загально пізнавальній діяльності, у спільній діяльності дитини та дорослого. Загально пізнавальна діяльність починається з народження дитини і сприяє її інтелектуальному розвитку. Особливе значення мають дії дитини з предметами, завдяки яким вона навчається здійснювати цілеспрямовані рухи, а в подальшому й цілеспрямовану діяльність. Саме в рухах та в діях розвивається інтелект дитини. Психологи розглядають дії як динамічну задачу, розв'язанню якої дитина навчається у спільній діяльності з дорослим. Специфічною рисою спільної з дорослим пізнавальної діяльності дитини в дошкільний період її життя є те, що спонукання діяти (мотив) йде з природної внутрішньої потреби дошкільника, а спрямування дій на розв'язання задачі, що постала перед дитиною за її власною ініціативою, тобто її мета, забезпечується дорослим. Характерною пізнавальною діяльністю дошкільників, до якої вони несвідомо прагнуть у пізнанні навколишньої дійсності, є гра. Психологи оцінюють гру як провідну діяльність дитини дошкільного віку, тобто таку, що забезпечує її психічний розвиток та перехід до нового, більш високого його ступеня.

У шкільні роки пізнання дитиною дійсності в її науковому вимірі цілеспрямовано здійснюється в систематичному навчанні, що реалізується в процесі взаємодії між учителем і учнями з метою їх розвитку, освіти і виховання. Предметом діяльності дитини в її навчанні є засвоєння суттєвих зв'язків і відношень об'єктивної дійсності та способів дій, які дозволяють раціонально здійснювати розумову діяльність. Психологічними дослідженнями доведено, що навчання, як цілеспрямовано організована та методично забезпечена взаємодія між вчителем і дитиною, є провідним засобом формування індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності школяра.

Навчально-пізнавальна діяльність має складну психологічну структуру. Дидактика початкової школи в методичному забезпеченні навчання молодших школярів спирається на такі компоненти навчально-пізнавальної діяльності, як:

- мотиваційний, в якому виявляються та формуються рушійні сили учіння як індивідуальної діяльності дитини, її уміння мотивувати власну пізнавальну діяльність;
- змістовий (вже засвоєні знання, на які спирається вивчення нового й, власне, нові знання, що є об'єктом засвоєння в процесі навчальної діяльності);

– процесуально-операційний, що розглядається як вже засвоєні способи розумових дій, які виявляються у сформованих уміннях та навичках і ті нові способи інтелектуальної діяльності, що цілеспрямовано формуються вчителем;

– контрольно-оцінний компонент, який розуміється як контроль вчителя за учінням школяра та самоконтроль дитини за власною пізнавальною діяльністю. Контроль підрозділяється на контроль за процесом (поопераційний контроль) та контроль за результатом (підсумковий). Контроль діяльності завершується її оцінкою. Він є обов'язковою умовою коригування навчально-пізнавальної діяльності, і виконує регулятивну функцію.

На результативність навчально-пізнавальної діяльності значною мірою впливає сформованість загально пізнавальних умінь та навичок. Дидактикою вони поділяються на організаційні, загальнонавчальні, загально пізнавальні і контрольно-оцінні загально пізнавального характеру. Формування навчально-пізнавальної діяльності учнів початкових класів ґрунтовно досліджувалося провідними українськими вченими на початку 80-х років минулого століття в широкому педагогічному експерименті, в якому вивчались педагогічні умови шкільного навчання дітей з шести років (Н.Бібік, О.Савченко та ін.). Теоретично обґрунтована та експериментально перевірена ефективність керівництва навчально-пізнавальною діяльністю молодших школярів на засадах її багатокomпонентності. Аналіз літературних джерел свідчить про те, що проблема підготовки дошкільників шостого року життя до навчання у школі з урахуванням всього комплексу компонентів навчально-пізнавальної діяльності не досліджувалась, хоча окремі аспекти цієї проблеми були предметом психолого-педагогічних досліджень.

Другим вихідним положенням у виявленні педагогічних умов успішної підготовки дошкільників шостого року життя до навчання в освітніх закладах є ретельне врахування специфіки їх навчально-виховної роботи. Нині педагогічній практиці не вистачає науково-обґрунтованого аналізу діяльності сучасних шкіл для забезпечення належних педагогічних умов передшкільної підготовчої роботи з дітьми.

Аналіз законодавчих актів про освіту, методологічних досліджень, що стосуються обґрунтування концептуальних засад альтернативних навчальних закладів (С.Гончаренко, І.Зязюн, О.Киричук, Ю.Мальований, В.Паламарчук, З.Слепкань та ін.), публікацій, підготовлених на матеріалі роботи сучасних шкіл (В.Алфімов, І.Василенко, І.Єрмаков, В.Закревський, Б.Кобзар, С.Мартиненко, А.Мудрик, А.Черниш, Б.Чижевський, В.Хайруліна та ін.), можна стверджувати, що вони, будучи спрямовані на розбудову національно-української системи освіти на демократичних засадах, можуть сприяти розвитку здібностей учня, його творчого мислення, інтелекту та унікальності особистості.

Розгляд мети діяльності гімназій та ліцеїв показав, що ці установи особливо наголошують на формуванні творчої особистості учня як психологічної підвалини його успішного інтелектуального розвитку та умови відродження і зміцнення інтелектуального потенціалу України. Творча особистість учня визнана центром діяльності сучасної національної школи. Успішність діяльності шкіл може бути досягнута на інноваційній основі за умов максимального врахування індивідуальних можливостей дитини, організації навчально-виховної роботи школи на основі особистісно-зорієнтованого підходу, надання дітям можливості для саморозвитку, самопізнання та вільного самовираження в творчих видах діяльності. Суттєвою умовою розвитку дитини в школі є диференціація та індивідуалізація навчально-виховної діяльності за рахунок варіативності змісту навчання, індивідуалізації навчальних завдань, адаптації їх обсягу до персональних можливостей кожного учня.

Теоретичний аналіз специфіки роботи сучасних шкіл дозволив гіпотетично сформулювати ідею, суть, яка полягала в тому, що успішність підготовки дошкільників до навчання у школі має бути досягнута забезпеченням відповідних педагогічних умов у навчально-виховному процесі в передшкільний період.

У другому розділі “Експериментальне дослідження педагогічних умов підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі” обґрунтовано педагогічні умови підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі; розкрито особливості, зміст, форми та методи підготовки дітей до означеного виду діяльності; висвітлено організацію та хід формуючого педагогічного експерименту за розробленою автором методикою; викладені результати дослідно-експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов підготовки дітей шостого року до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

У ході дослідження з’ясовано, що ефективність підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі досягається за умов урахування багатокomпонентної структури навчально-пізнавальної діяльності, індивідуалізації та диференціації підготовки дітей з урахуванням їх пізнавальних інтересів.

У процесі експериментального дослідження ми виокремили два змістовні блоки – блок організаційно-кадрового забезпечення дослідної роботи та блок педагогічної діяльності безпосередньо з дітьми. До блоку організаційно-кадрового забезпечення віднесено організаційні умови експериментального дослідження та дослідне формування готовності педагогів до здійснення особистісно-зорієнтованої педагогічної діяльності, оволодіння ними засобами вивчення особливостей індивідуального розвитку дітей, їх навчально-пізнавальної діяльності, методами корекції педагогічного процесу. Експериментальна робота проводилася як з вихователями дошкільних груп, так і з учителями початкових класів.

З метою виявлення готовності дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі розроблено критеріально-ціннісну систему підготовки дітей до означеного виду діяльності. Визначаючи критерії готовності дітей до здійснення навчально-пізнавальної діяльності у школі з шести років, ми брали до уваги зрушення у всіх компонентах діяльності – мотиваційному, змістовому, процесуально-операційному, контрольно-оцінному.

На основі критеріїв визначено показники та рівні підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі. Умовно виділеним трьом рівням підготовки до означеної діяльності (високому, середньому, низькому) надано певні якісні характеристики.

До високого рівня віднесені діти, що швидко орієнтуються у поставленому завданні, виявляють досить широкі знання про кожен з груп предметів, які треба класифікувати, називають істотні ознаки предметів з різних груп, проявляють достатнє для свого віку вміння визначати поняття “український національний одяг”, “сезонний одяг”, “робочий” (професійно специфічний – лікарський, військовий та ін.), чоловічий, жіночий, дитячий, учнівський одяг та ін., оперують цими поняттями в повсякденному житті.

До середнього рівня віднесені діти, що не можуть достатньо впевнено виділити суттєву спільну ознаку в кожній групі однорідних предметів, що класифікуються. Ці діти можуть виконувати операцію класифікації наочно-дійовим шляхом. Узагальнення у вербальному плані, яке важливе для утворення понять, роблять лише за зразком педагога. Узагальнюючим поняттям користуються недостатньо впевнено.

До низького рівня віднесені діти, які при виконанні класифікації виділяють випадкові ознаки, не роблять розмежування головних і другорядних, диференційоване віднесення окремих об’єктів за їх спільними істотними ознаками до відповідних груп не роблять, у побуті видовими поняттями “одяг” вільно не користуються.

Будучи ланкою онтогенетичного розвитку особистості, підготовка до навчально-пізнавальної діяльності у школі має спиратися на рівень попереднього розвитку дитини і враховувати вимоги наступного ступеня системи освіти. У моделі підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, що включає в себе елементи традиційної дидактичної тріади (знання, уміння і навички), чільне місце посідає розвиток творчо-інтелектуальних здібностей дітей.

Підвищенню ефективності готовності дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі сприяли розробка та впровадження в навчально-виховний процес різнорівневих програм; урахування багатокомпонентної структури навчально-пізнавальної діяльності; здійснення особистісно-орієнтованого підходу до дітей у процесі навчально-пізнавальної діяльності; включення гри як провідної діяльності дітей дошкільного віку; стимулювання інтересу старших дошкільників до навчально-пізнавальної діяльності.

У ході дослідження з'ясовано, що ефективність підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі досягається за умов готовності педагогів до здійснення означеного виду діяльності: володіння ними необхідними знаннями, які становлять фундамент педагогічної роботи з підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі; розуміння сутності особистості як продукту суспільних відносин, забезпечення цілісного знання про підготовку дітей до школи, тобто існування сукупності і взаємозв'язку та взаємодії основних компонентів означеного процесу – мети та завдань, принципів, суб'єкту, об'єкту, мікросередовища, змісту, форм і методів; їх обізнаності із закономірностями психолого-фізіологічного розвитку дітей шостого року життя; управлінський підхід до підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі (уміння правильно поставити мету та завдання, здійснювати контроль за даним процесом і аналізувати його результативність); організації творчої взаємодії учителя й учнів, педагога і батьків.

У частині дослідження, спрямованого на формування готовності педагогів до створення сприятливих умов підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі, ми орієнтували педагогів на підвищення інтересу дітей до навчально-пізнавальної діяльності, активізацію самостійної пошуково-творчої роботи, особистісно-орієнтоване спілкування з дітьми та відповідне керівництво ігровою діяльністю, саморозвиток, оволодіння конкретними психолого-педагогічними і методичними знаннями та прийомами індивідуалізованого навчання, створення багаторівневих навчальних програм.

Здійснюючи критеріально-ціннісний підхід до діагностики готовності педагогів до створення сприятливих педагогічних умов підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі через реалізацію запропонованої моделі підготовки педагогів до означеної діяльності було визначено на практиці її ефективність.

У процесі експерименту використовувалась методика вибору, побудована на візуально-діяльнісному підґрунті. За цією методикою індивідуально кожній дитині, що залучалася до експерименту у складі експериментальних та контрольних груп, надавалася можливість із декількох найбільш притаманних дошкільникам видів діяльності (ігрової, трудової, образотворчої та навчально-пізнавальної) зробити вибір тієї, яка їй найбільше подобається. Обстеження здійснювалося з використанням ілюстрацій, зміст яких відповідав кожному з названих вище видів діяльності. До кожної ілюстрації за кількістю дітей, що обстежувалися, були заготовлені різнокольорові фішки. Ілюстрації були розташовані на набірному полотні стаціонарно, фішки – динамічно. На столі поруч з експериментальним матеріалом стояла скринька, в яку дитина за власним вибором мала опустити фішку – умовний знак улюбленої діяльності. Підрахунок фішок відповідного кольору надавав інформацію про переваги конкретного виду діяльності в очах усіх

респондентів. У зв'язку з тим, що до обстеження залучалися дошкільники, які брали участь в експерименті кожного року, контрольний експеримент проводився серійно у відповідності з роками дослідження. Підсумок обстеження зроблено по закінченню всіх експериментальних серій.

Одержана в контрольному експерименті інформація піддавалась кількісному і якісному аналізу. Висновки свідчать про вибіркове ставлення дітей до певних видів діяльності, які притаманні цьому віку. В експериментальних групах воно відбувалось переважно на користь навчально-пізнавальної діяльності.

В експерименті констатуючими, формуючими та контрольними зрізами було виявлено динаміку впливу різних педагогічних умов підготовчого періоду на ставлення дітей до навчально-пізнавальної діяльності в експериментальних та контрольних групах.

Результати дослідження засвідчили поступове зростання інтересу дітей до навчально-пізнавальної діяльності протягом всього підготовчого періоду та значне коливання у ставленні до різних видів діяльності між початком та закінченням експерименту. Зниження у дітей експериментальних груп зацікавленості грою як взагалі ігровою діяльністю за рахунок підвищення пізнавально-навчального інтересу дає підстави стверджувати, що за умов правильної організації навчально-виховної роботи, тобто при чіткому розумінні педагогами ролі гри як природної пізнавальної діяльності, спрямованості на мовленнєвий розвиток дітей, здійснення їхньої підготовки з урахуванням багатокомпонентної структури навчально-виховної роботи, забезпеченні індивідуалізації та диференціації, відбувається ефективне формування навчально-пізнавальної діяльності як пізнавальної діяльності більш високого рівня. В той же час у контрольних групах інтерес до гри знижувався менш інтенсивно. На період вступу до школи ці діти ще не “переросли” свого бажання грати, воно переважало над бажанням займатися навчально-пізнавальною діяльністю.

Аналіз динаміки підготовленості дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у єдності її компонентів – мотиваційного, змістового (на матеріалі пізнання дитиною навколишнього життя та розвитку української мови), процесуально-операційного (на матеріалі формування інтелектуальних умінь) та контрольної-оцінної виявив більш високий рівень готовності дітей експериментальної групи (ЕГ) у порівнянні з контрольною (КГ), про що свідчать дані таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняльний аналіз результатів готовності дітей шостого року життя до
навчально-пізнавальної діяльності у школі

	Констатуючий етап	Контрольний етап
--	-------------------	------------------

Етапи	Контрольн.,%	Експерим. %	Контрольн., %	Експерим., %
Рівні				
Низький	95,4	97,5	46,6	3,5
Достатній	4,6	2,5	33,4	57,3
Високий	0	0	20,0	39,2

Дані таблиці свідчать, що на початку експерименту дошкільників ЕГ і КГ з високим рівнем готовності дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі не виявлено. В кінці експерименту високого рівня досягли 39,2% дітей ЕГ і 20% КГ (значна різниця між ЕГ і КГ – 19,2% на користь ЕГ); достатній рівень в ЕГ значно зріс – на 54,8% у порівнянні з даними на початку експерименту, в КГ – майже вдвічі менше (на 28,8%). На низькому рівні залишились лише 3,5% дітей ЕГ (на початку експерименту – 97,5%); в КГ відповідно – 46% і 95,4%.

Отже, на основі порівняльного аналізу результатів, одержаних в експериментальній та контрольній групах, можемо зробити висновок, що створені нами педагогічні умови у єдності з відпрацьованою на дослідному рівні методикою їх реалізації в навчально-виховному процесі дошкільного закладу сприяють підвищенню ефективності підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі.

Запропонована система методичних заходів, що включала в себе просвітницьку роботу, спрямовану на підвищення професійної майстерності, розвиток особистісних якостей, формування операційних умінь та навичок педагогів, виявилась ефективною. Про це свідчать дані наявності позитивних змін, зумовлених реалізацією особистісно зорієнтованого підходу до навчання та виховання дітей, удосконаленням керівництва ігровою діяльністю дітей і вміння конструктивно взаємодіяти з батьками.

Отримані результати дослідження загалом підтвердили висунуту нами гіпотезу та дозволили зробити висновки.

ВИСНОВКИ

1. Процес державотворення в Україні зумовив зміни, що відбуваються в системі освіти на засадах її модернізації, оновлення змісту та забезпечення неперервності. Перед дошкільними закладами освіти ставляться особливі вимоги щодо підвищення рівня підготовки дітей до школи.

Аналіз літератури з проблеми дослідження дав змогу виявити, що проблема підготовки дітей до навчально-пізнавальної діяльності в освітніх закладах в історії педагогічної думки викристалізувалась поступово під впливом потреб життя. Вимоги до підготовки дітей до

означеного виду діяльності розширювались, а з часом охопили всі аспекти цього процесу. Результати дослідження проблеми підготовки дітей до навчально-пізнавальної діяльності у школі в сучасній вітчизняній і зарубіжній літературі дозволили охарактеризувати навчально-пізнавальну діяльність як процес, спрямований на прискорення індивідуального інтелектуального розвитку та пізнання оточуючого світу.

2. Функціонування спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів має свою специфіку, яка полягає в підвищеному рівні змісту навчання, розвитку творчої особистості учня, особистісно орієнтованому підході у навчанні.

3. Низький рівень підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі виявляється у слабкій орієнтації педагогів на підготовку дітей до означеної діяльності, у відсутності цілеспрямованості роботи з цього напрямку, в недостатньому методичному забезпеченні навчально-виховного процесу (відсутність різнорівневих програм, методичних рекомендацій для педагогів, батьків).

4. Розроблена критеріально-ціннісна система підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі уможливила визначення таких критеріїв: наявність компонентів навчально-пізнавальної діяльності (мотиваційного, змістового, процесуально-операційного, контрольного-оцінного), онтогенетичний розвиток особистості. Згідно з цими критеріями визначено рівні підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі: високий, достатній, низький.

5. Впровадження теоретично обґрунтованої й експериментально перевіреної методики підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі дозволило простежити динаміку вдосконалення означеного процесу та визначити фактори, що сприяють цьому, виявити закономірності даного процесу в системі дошкільної освіти, а саме: підготовка дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі залежить від узгодженості факторів, які на неї впливають (чим більш доцільно визначаються, добираються форми, методи та засоби реалізації педагогічних умов управління процесом навчально-пізнавальної діяльності дітей у підготовці до школи, тим швидше діти переходять на більш високий рівень готовності до навчально-пізнавальної діяльності у школі; чим вищим є рівень методичного забезпечення, тим більшу компетентність проявляють педагоги у своїй професійній діяльності).

6. Підвищення ефективності підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі відбувається за таких умов:

- урахування багатокомпонентної структури навчально-пізнавальної діяльності;
- індивідуалізації та диференціації підготовки дітей з урахуванням їх пізнавальних інтересів;
- розробки та впровадження різнорівневих програм;

- забезпечення розвитку інтересу старших дошкільників до навчально-пізнавальної діяльності;
- опори на ігрову діяльність;
- особистісно орієнтованого підходу до дітей у процесі підготовчої роботи;
- забезпечення готовності педагогів до створення ефективних педагогічних умов підготовки дітей до навчально-пізнавальної діяльності.

7. Запропонована модель підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі виявилась ефективною. Авторська програма з різнорівневої підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі та методичні рекомендації педагогам щодо ефективної підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі дозволили суттєво підвищити рівень підготовки дітей до означеної діяльності.

Результати дослідження можуть бути використані в діяльності методичних кабінетів відділів освіти, дошкільних закладів освіти, у професійній підготовці педагогів, в роботі з батьками. Вони дозволяють сформулювати рекомендації щодо підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням її рівнів, а також при розробці державних стандартів згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик.

Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми педагогічних умов підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі в період реформування освіти в Україні. Перспективним може бути дослідження проблеми змісту загального підвищеного рівня роботи з дітьми старшого дошкільного віку та розвитку творчої особистості.

Основні матеріали дисертації викладені в таких публікаціях:

1. Прокопенко В.І. Психолого-педагогічні особливості підготовки дітей до навчання у школі // Дошкільне виховання. – 1997. – № 11. – С.12 -13.
2. Прокопенко В.І. Уроки української. Для дітей з різним рівнем підготовки // Палітра педагога. – 2000. – №1. – С. 10-12.
3. Прокопенко В.І. Підготовка дітей до навчання у школі. Різнорівнева програма з української мови // Палітра педагога. – 1999. – № 3. – С. 11-15.
4. Прокопенко В.І. Рідна мова і національна культура в контексті підготовки дітей до навчання в школі з шести років // Мова і культура. – Вип.4. – Т.V. – Ч.2. – К.: Вид. Дім Д.Бурого, 2002. – С. 47-51.
5. Прокопенко В.І. Методологічні засади підготовки дітей до навчання в школах оновленої типології // Збірник наукових праць: педагогічні науки / Редкол.: Бібік Н.М. та ін. – К.: КМІУВ ім. Б. Грінченка, 1999. – С.101-108.

6. Прокопенко В.І., Галай О.І. Має буквочка обличчя (Весела графічна абетка) // Посібник з навчання грамоти для дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: КМІУВ ім. Б.Грінченка, 1998. – 36 с.

7. Прокопенко В.І. Підготовка дітей до шкільного навчання засобами фольклорних творів / Українська родина: Науково-методичний посібник / Уклад. і наук. ред. Т.І. Люріна, В.Г. Слюсаренко, М.Г. Тараненко. – К.: КМІУВ ім. Б.Грінченка, 1998. – С.256-265.

8. Організація науково-пошукової роботи в школі. //Методичні рекомендації педагогічним і керівним працівникам навчальних закладів та органів освіти м. Києва та Київської області до початку 1994-1995 навчального року. – К.: КМІУВ ім. Б.Грінченка, 1994 – С. 48-53.

9. Навчити вчитися // Наука і суспільство. –1998. – № 3, 4. – С. 25-28.

10. Освіта: традиції у сьогоденні // Наука і суспільство. – 1998 – № 5, 6. – С.56-59.

Прокопенко В.І. Підготовка дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі (на матеріалі роботи навчально-виховного комплексу дошкільний заклад – загальноосвітня школа І ступеня – гімназія). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.08 – дошкільна педагогіка. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2002 рік.

Дисертаційна робота присвячена вивченню проблеми підготовки дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі. Дослідження цього питання обумовлено реформуванням освіти в Україні, переходом на дванадцятирічний термін навчання та початком систематичного навчання з шестирічного віку.

Дослідження спрямоване на практичну орієнтацію педагогів щодо забезпечення відповідної підготовки дітей шостого року життя до навчання, формування у них передумов навчально-пізнавальної діяльності, створення для цього оптимальних педагогічних умов.

Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено, що підготовка дітей шостого року життя до навчально-пізнавальної діяльності у школі можлива за умови забезпечення готовності педагогів до створення ефективних педагогічних умов для виконання цієї мети; здійснення підготовки дітей до шкільного навчання з урахуванням багатокомпонентної структури навчально-пізнавальної діяльності; забезпечення індивідуалізації та диференціації підготовки дітей з урахуванням їх пізнавальних інтересів, розробки та впровадження різнорівневих програм; забезпечення розвитку інтересу старших дошкільників до навчально-пізнавальної діяльності.

Дослідженням доведена необхідність здійснення національного виховання на основі вивчення української мови, а також особистісного підходу до дітей з опорою на гру як провідну діяльність дошкільників.

Ключові слова: навчально-пізнавальна діяльність, структурні компоненти навчально-пізнавальної діяльності, національне виховання, особистісно орієнтований підхід, гра.

Прокопенко В.И. Подготовка детей шестого года жизни к учебно-познавательной деятельности в школе (на материале работы учебно-воспитательного комплекса дошкольное заведение – общеобразовательная школа I ступени – гимназия). – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.08 – дошкольная педагогика. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев, 2002 год.

Диссертационное исследование посвящено проблеме подготовки детей к учебно-познавательной деятельности в школе. Исследование этого вопроса обусловлено реформированием образования в Украине, переходом на двенадцатилетний срок обучения и началом систематического обучения с шестилетнего возраста.

Исследование нацелено на практическую ориентацию педагогов относительно обеспечения соответствующей подготовки к обучению дошкольников, своевременное формирование предпосылок учебно-познавательной деятельности, особенно в последний год предшкольной жизни, создание для этого оптимальных педагогических условий.

Теоретически обосновано и экспериментально проверено, что подготовка детей шестого года жизни к учебно-воспитательной деятельности в школе возможна при условии обеспечения готовности педагогов к созданию эффективных педагогических условий для выполнения этой цели; осуществление подготовки детей к школьному обучению с учётом многокомпонентной структуры учебно-познавательной деятельности; обеспечение индивидуализации и дифференциации подготовки детей с учётом их познавательных интересов, разработки и внедрения разноуровневых программ, обеспечение развития интереса старших дошкольников к учебно-познавательной деятельности.

Исследованием доказана необходимость осуществления национального воспитания на основе изучения украинского языка.

Установлено, что развитие речи детей согласуется с формированием у них содержательного компонента познавательной деятельности.

Проведенное исследование дало возможность определить и доказать, что важным методологическим принципом подготовки дошкольника к школе является личностно-ориентированный подход, который даёт возможность изучить и учесть индивидуальные познавательные возможности каждого ребёнка и создать в связи с этим педагогические условия, необходимые для становления его личности.

Высказывается утверждение, что одним из концептуальных положений подготовки детей к обучению в школе является направленность учебно-воспитательного процесса на развитие и саморазвитие детской личности, творческих способностей детей, их самостоятельной деятельности, интересов.

Экспериментально подтверждена результативность использования многоуровневых программ, в которых разработано содержание для реализации индивидуального обучения, для подготовки детей к учебно-познавательной деятельности.

В ходе исследования выявлено, что одним из условий подготовки детей к учебно-познавательной деятельности является формирование заинтересованного отношения каждого ребёнка к обучению. Этого можно достичь разнообразием познавательной деятельности, формированием интереса к чтению, к книге, созданием условий для применения ребёнком полученных собственными усилиями знаний за пределами учебного процесса в творческой деятельности, формированием позитивной мотивации учения.

Экспериментальной работой доказано, что важным фактором развития интереса у дошкольников к учебно-познавательной деятельности является профессиональная готовность педагогов к осуществлению личностно-ориентированного подхода к детям. Экспериментальная работа, направленная на повышение профессионального мастерства педагога, формирование операционных умений и навыков личностно-ориентированной педагогической работы, выявилась эффективной. Об этом свидетельствуют статистические данные наличия положительных изменений в деятельности педагогов относительно реализации личностно-ориентированного подхода в обучении и воспитании детей.

Анализ выявленной в ходе исследования деятельности с дошкольниками позволили установить, что ведущим видом развивающей работы с детьми и подготовки их к школе является игровая деятельность. Доказано, что результативность методики руководства игрой зависит от отношения к ней как к естественной познавательной деятельности ребёнка. Данная методика обеспечивает целенаправленное эффективное функционирование структурных составных игры (мотивационного, содержательного, процессуально-операционного, контрольно-оценочного) и материальных условий её проведения.

Доказано, что педагогическое влияние на игру должно способствовать приближению компонента игры по их характеру к компонентам учебно-познавательной деятельности детей. Установлено, что организация учебно-воспитательного процесса посредством игры обеспечивает развитие познавательной самостоятельности, активности, эффективного усвоения знаний, формирования умений и навыков, способности использовать их в творческих условиях.

На основе исследований педагогических условий подготовки детей шестого года жизни к учебно-познавательной деятельности в школе определена необходимость просветительской

работы с родителями, которая направлена на формирование у них осознанного отношения к национальному воспитанию, развитию речи, в частности средствами игрового фольклора.

В выводах обобщены и изложены результаты проведенного исследования, раскрыты возможности и перспективы его практического применения.

Результаты проведенного исследования свидетельствуют о том, что предложенная система методических мероприятий позволяет осуществить педагогические условия подготовки детей шестого года жизни к учебно-познавательной деятельности в школе.

Ключевые слова: учебно-познавательная деятельность, структурные компоненты учебно-познавательной деятельности, национальное воспитание, личностно-ориентированный подход, игра.

Prokopenko V.I. Preparing of the 6-years children to the study-knowledge work at the school. – Manuscript.

Dissertation is for scientific degree of candidate of pedagogical sciences. Speciality 13.00.08 – preschool pedagogic. – Dragomanov National Pedagogical University, Kyiv, 2002.

Dissertation is devoted to problem of preparing the 6-years children to the study-knowledge work at the school. This problem is roused by the reform of knowledge system in Ukraine and by the beginning of studying at age six.

The investigation is aimed on the practical orientation to provide the corresponding preparing to study, timely forming of the study-knowledge work, to creation the optimal pedagogical conditions.

It is theoretic grounded and experimental controlled that the 6-years children' preparing to the school life is possible by readiness of the teachers to create the effective pedagogical condition for this aim, by providing the methods of individualising and differentiation.

It is experimental argumented the many level' programs, the creation of the children's interest to the study, the development of the pedagogical preparation, the development of the creative person.

It was established the necessity of providing the national education, studying the ukrainian language, the personal directed approach to the children using the game as a leading form of the study-knowledge work.

Keywords: study-knowledge work, structural components of the study-knowledge work, national education, personal directed approach, game.

